

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблемні аспекти функціонування вітчизняної податкової системи та обґрунтовано необхідність її реформування. Розглянуто сутність, переваги та недоліки Концепції реформування податкової системи України.

Ключові слова: податкова система, реформа, фінансова децентралізація, Служба фінансових розслідувань.

L. O. MATVIYCHUK
Khmelnitsky National University

PECULIARITIES OF REFORMING THE TAX SYSTEM IN UKRAINE

The article deals with the nature, role and significance of the tax system as a regulator of the economy, identified aspects of the domestic tax system and the necessity of reform. Determined that the reform of the tax system of Ukraine is a long, gradual process of transformation, which leads to a reduction in taxes and duties, ensuring transparency of their collection, optimization of administration, reducing the shadow economy, as well as simplifying the tax system. The main provisions of the Concept of reforming the tax system of Ukraine, which includes the following sections: reducing the number of taxes and fees; reform of payroll taxes; tax administration; fiscal decentralization; creation of the Financial Investigation.

Key words: tax system reform, fiscal decentralization, the Financial Investigation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні в Україні відбуваються кардинальні перетворення в соціально-економічній сфері і значна увага приділяється створенню ефективної системи оподаткування. Податки дуже складна і надзвичайно впливова на всі економічні явища та процеси фінансова категорія. Це – обов'язковий елемент економічної системи держави незалежно від того, яку модель економічного розвитку вона обирає. В сучасних умовах господарювання роль податків як регулятора економіки зростає. Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. Держава через регулювання податками може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку країни в цілому. Податкова система є однією із основ економічної системи. Саме податкова система закладає підвалини економічного благополуччя держави і народу, є центральною ланкою фінансово-економічної доктрини країни та її розвитку.

Сучасна податкова система в Україні є однією із найбільш громіздких і найменш ефективних у світі. На адміністрування податків бізнес щороку витрачаються мільярди гривень, механізм митно-тарифного регулювання не дає можливості оперативного реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку. Вітчизняна податкова система залишається однією із найменш сприятливих для ведення та розвитку бізнесу та характеризується нерівномірністю і несправедливістю розподілу податкового навантаження; значними неузгодженостями та протиріччями. Саме тому, питання реформування податкового законодавства згідно принципів, прийнятих країнами з ринковою економікою є досить актуальними та особливо гостро постали у сучасних складних економічних та політичних умовах.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. На сьогоднішній день проблема податкової системи України присвячено чимало наукових досліджень. Зокрема, питання реформування податкової системи України розглядали у своїх працях такі вітчизняні дослідники як: В. Андрущенко, В. Геєць, З. Варналій, М. Крупка, І. Луніна, І. Лютий, А. Чуприна. Віддаючи належне суттєвому науковому доробку вчених, варто зазначити, що питання реформування системи оподаткування в умовах мінливості та трансформації вітчизняної економічної та політичної системи потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є аналіз концепції податкової реформи України, визначення її переваг та недоліків.

Основний матеріал дослідження. Реформування податкової системи України представляє собою тривалий, поетапний процес її трансформації, який призводить до зменшення кількості податків та зборів, забезпечення прозорості їх справляння, оптимізації системи адміністрування, зменшення тінізації економіки, а також спрощення системи оподаткування [1, с. 211].

6 серпня 2014 року Урядом було представлено Концепцію реформування податкової системи України [2]. Концепція передбачає наступні підрозділи:

- скорочення кількості податків та зборів;
- реформування зарплатних податків;
- адміністрування податків;
- фінансова децентралізація;

– створення служби фінансових розслідувань.

З метою вивчення особливостей запланованої реформи розглянемо кожний із зазначених розділів детальніше. Так, відповідно до запропонованої податкової реформи, кількість податків в Україні буде скорочено з 22 до 9. Зокрема, скасовуються:

- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності;
- рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктоводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір
- збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Насправді ж пропонується скасувати шість платежів - п'ять зборів та ренту. Чомусь відміняється і плата за транзит територією України газу та аміаку. Усі інші платежі зводяться у великі податки, а не скасовуються (рис. 1).

З метою скасування податкового обліку і забезпечення ведення єдиного бухгалтерського обліку запропоновано реформувати порядок оподаткування податком на прибуток. В якості об'єкта оподаткування буде виступати фінансовий результат, визначений за правилами бухгалтерського обліку, скоригований всього на три різниці: амортизація, резерви, фінансові операції (операції з цінними паперами, відсоткові витрати). Таким чином, із 49 податкових різниць залишиться всього 3. У тому числі скасовуються різниці щодо: витрат на навчання, витрат на ремонт, витрат на відрядження, тощо [2].

Спрощення адміністрування податку на прибуток вкрай необхідне. Такі декларації були ще при підготовці Податкового кодексу. Однак важливо бачити, як будуть виписані ці норми. Не виключено, що буде скасоване трансфертне ціноутворення.

Реформування торкнеться також і оподаткування агропромислового комплексу. Всі ті, у кого річний об'єм виручки не більше 20 млн грн і не більше 3 тис. га землі, залишаються на сьогоднішній системі. Всі інші переходять на загальну систему оподаткування. Загалом 90% залишиться на пільговій системі, а 10% буде переведено на загальну систему оподаткування.

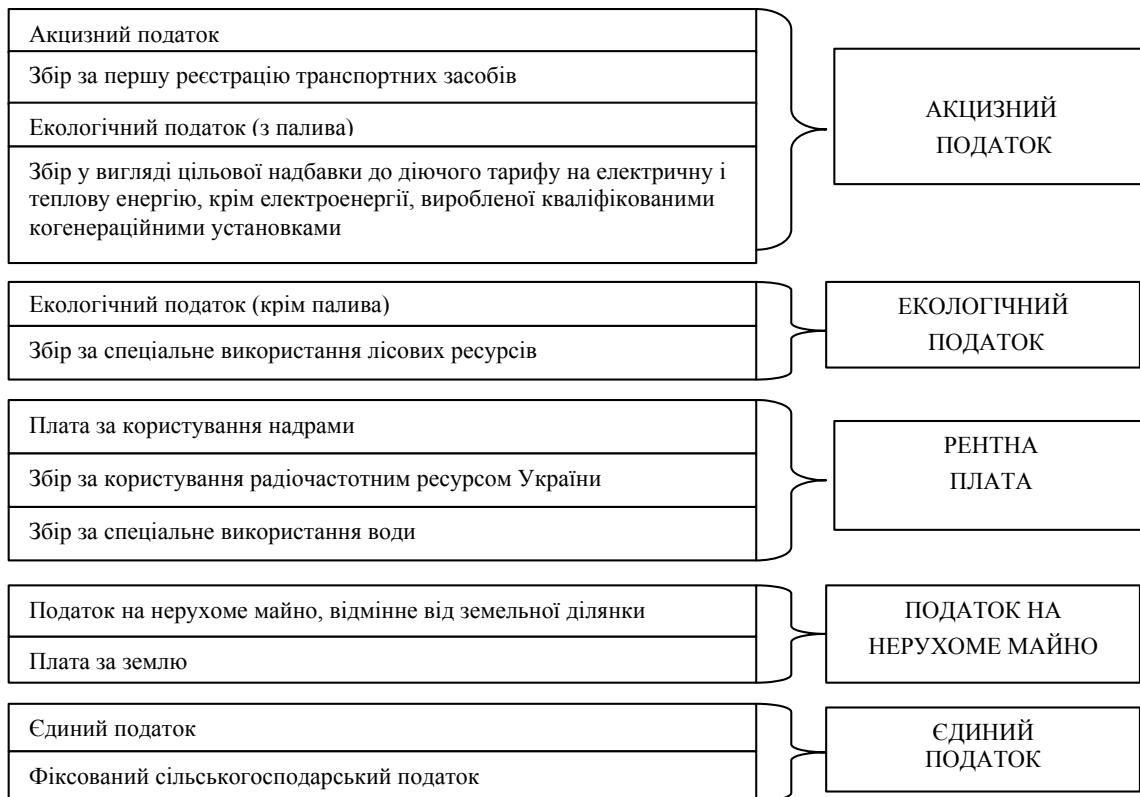

Рис. 1. Трансформація податків

З метою зниження навантаження на фонд оплати праці у Концепції представлені кілька моделей реформування податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) знову прирівнюється до податку, що відповідає суті існуючого пенсійного та соціального страхування, але суперечить Конституції та виключає прагнення до реформування пенсійної системи в майбутньому. Пропонується дві майже однакові моделі. Різниця лише у розмірах внесків. Для мінімальної зарплати розмір ЄСВ зростає з базових 36,76% до 37% чи 41%, а з іншої суми ЄСВ нараховується у значно меншому розмірі - 19% чи 15%. Однак, концепція не передбачає зміни у перерозподілі навантаження із сплати ЄСВ з роботодавця на найманого працівника.

Також, Концепція передбачає внесення змін до адміністрування податків. Так, за основними податками, а саме: податком на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податком на додану вартість, акцизним податком, екологічним податком та ЄСВ встановлюватиметься єдиний звітний період – квартал. Основним очікуваним ефектом від запровадження новацій має стати зменшення кількості звітів та платежів на рік: зменшення витрат ресурсів держави та бізнесу на адміністрування податків; спрощення умов для сплати податків, підвищення рейтингу України в Doing Business.

Є ще один момент стосовно періоду звітності. За ініційованими урядом спеціальними рахунками платники ПДВ платитимуть цей податок не за декларацію, а перед наданням податкових накладних, тобто постійно, що призведе до суттєвого зростання кількості платежів.

Також пропонується створення єдиного вікна подання звітності, тобто в один орган буде надаватися податкова звітність, звітність з ЄСВ та статистична звітність. Основним очікуваним ефектом від запровадження новацій має стати зменшення часу на подання звітності.

Наступним напрямом є фінансова децентралізація. У Концепції визначено основні напрями реформуванні:

- бюджетна автономія;
- формування спроможних громад;
- бюджетна децентралізація;
- нова система бюджетного вирівнювання;
- зарахування до місцевих бюджетів частини загальнодержавних податків [2].

У концепції викладено основні засади фінансової децентралізації, однак не прописано ні реальні кроки ні реальні заходи для її здійснення.

Одним з питань Концепції реформування податкової системи України – є створення служби фінансових розслідувань, яка об'єднає зусилля п'ятих правоохоронних структур, на базі підрозділів податкової міліції, державної фінансової інспекції, підрозділів міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України, поєднавши контрольно-перевірочні функції та функції досудового розслідування у сфері запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями (рис. 2).

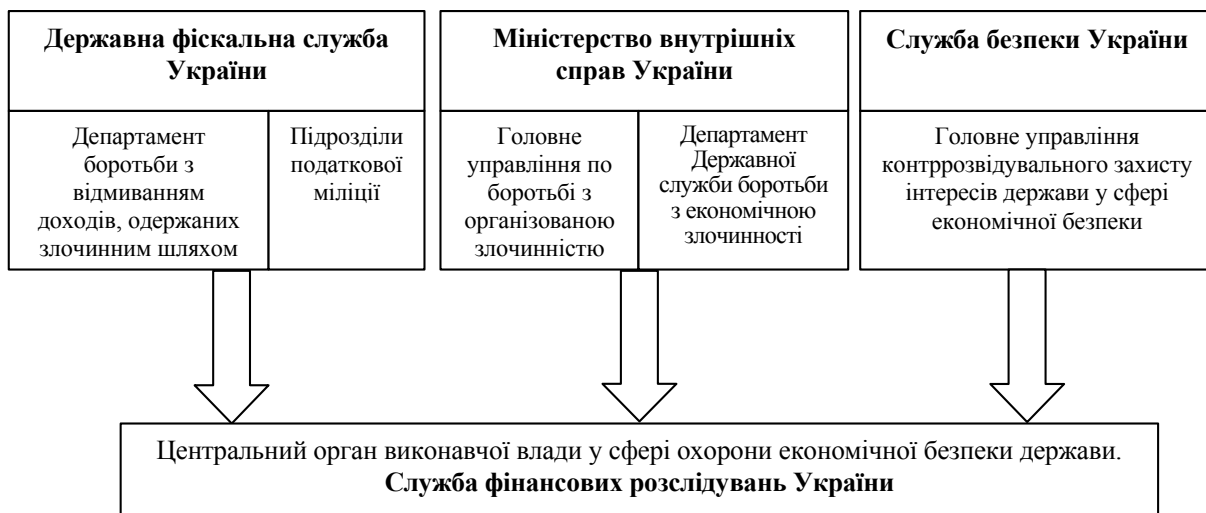

Рис. 2. Особливості формування Служби фінансових розслідувань України

Метою створення Служби фінансових розслідувань є запровадження європейської моделі фінансового контролю внутрішнього аудиту розпорядників бюджетних коштів після відкриття кримінального провадження.

Така реформа української правоохоронної системи дозволить ліквідувати дублювання функцій, зменшити тиск на бізнес, сприятиме фінансовій прозорості та створенню для всіх рівних і справедливих правил.

Розроблену концепцію реформування податкової системи винесено на обговорення громадськості та бізнесу, яке триватиме місяць. Після цього остаточний проект закону про економічне зростання буде винесено на розгляд Верховної Ради України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Враховуючи загальносвітову тенденцію гармонізації податкових систем різних країн та потенційну можливість інтеграції України у світову економічну спільноту, питання реформування податкового законодавства згідно принципів, прийнятих країнами з ринковою економікою є досить актуальними. Україна перебуває на етапі формування нової економічної та політичної системи, а своєчасне проведення податкової реформи не лише дозволить створити конкурентоспроможну модель податкової системи, а й сприятиме розвитку підприємництва в Україні, буде вагомим кроком на шляху до створення сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі за рахунок спрощення податкового законодавства. Створення прозорих правил ведення господарської діяльності та оподаткування, а також забезпечення єдиних справедливих підходів до всіх суб'єктів податкових правовідносин сприятиме укріпленню партнерських відносин між громадянами, суб'єктами господарювання та державою, що неодмінно призведе до збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, зростання прибутків підприємств та доходів громадян.

Зміна системи оподаткування, вивчення особливостей проведення реформи та оцінка її ефективності стануть предметом подальших досліджень у даному напрямку.

Література

1. Шлафман Н. Л. Реформування податкової системи України в контексті адаптації досвіду розвинених країн / Н. Л. Шлафман, М. П. Волохова // Економічні інновації. – 2013. – Вип. 52. – С. 211–216.
2. Концепція реформування податкової системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua

References

1. Shlafman N. L. Reformuvannya podatkovoyi systemy Ukrayiny v konteksti adaptatsiyi dosvidu rozvynenykh krayin / N. L. Shlafman, M. P. Volokhova // Ekonomichni innovatsiyi . - 2013. - Vyp. 52. - S. 211-216.
2. Kontsepsiya reformuvannya podatkovoyi systemy Ukrayiny. – [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: www.kmu.gov.ua

Надійшла 11.09.2014; рецензент: д. е. н. Войнаренко М. П.